

Respons

Somalia: Voldtekt

Problemstilling/spørsmål:

Flere rapporter opplyser eller antyder at voldtekt og seksuelle overgrep er vanlig i Somalia. Enkelte kilder rapporterer om voldtekt som redskap i konflikten. På bakgrunn av dette:

- Hva utsettes voldtatte kvinner for hvis voldtekten blir kjent?
- Hvilke muligheter har de for senere ekteskap?
- Er skilte kvinner mer utsatt enn gifte kvinner?

Seksuelle overgrep i Somalia

Somaliske kvinner, i likhet med de fleste andre afrikanske kvinner, tier som oftest om seksuelle overgrep av frykt for stigmatisering. I somalisk tradisjon vil en voldtatt kvinne, dersom gjerningsmannen er kjent, bli giftet bort til voldtektsmannen. Er mannen ukjent og kvinnen forteller om voldtekten, vil familien skjule hendelsen. Begrunnelsen for å gifte bort kvinnen til gjerningsmannen er at familiens og klanens ære må beskyttes, dessuten betaler overgriperens klan betaler full medgift (*yarad*) til offerets klan, og brudens verdi er dermed intakt. For øvrig etablerer og styrker ekteskap bånd mellom klanene og forhindrer videre konflikter.

Omfanget av voldtekt i Somalia er ikke kjent, men både under og etter borgerkrigen i 1991-1992 var voldtekt etter alt å dømme omfattende. Fortsatt er kvinner utsatt for voldtekt, men voldtekt som våpen mot motpartens kvinner, slik tilfellet var blant annet under borgerkrigen, er langt mindre omfattende i dag.

Ifølge somaliske kilder Landinfo møtte i Nairobi i mars 2009, voldtas kvinner fortsatt i forbindelse med konflikter mellom subklaner. For øvrig synes internt fordrevne kvinner ifølge flere observatører å være mer utsatt enn andre kvinner fordi de befinner seg utenfor sin klans hjemområde, og i enkelte områder misbrukes internt fordrevne kvinner jevnlig av lokale menn (intervju i Nairobi mars 2009). Kvinner som tilhører minoritetsgrupper utsettes også tidvis for seksualisert vold.

Respons **Somalia: Voldtekt**

Enkelte av de internasjonale kildene Landinfo møtte i Nairobi i juni 2008 påpekte at voldtekt ble brukt som redskap i konfliktene, men samtidig mente de samme kildene at ingen særskilte grupper eller klaner syntes å være spesielt utsatt for seksualisert vold. Voldtekter begås hovedsakelig i forbindelse med at kvinner henter vann, brensel eller reiser. De må ofte tilbakelegge lange avstander og er dermed sårbare for slike overgrep. Voldtekt har ikke minst vært et problem ved veisperringer som ulike militser har hatt over store deler av Sør-Somalia. I dag er denne situasjonen noe endret fordi de fleste veisperringene er fjernet både i områdene som kontrolleres av al-Shabaab, og i de myndighetskontrollerte områdene av landet (intervjuer i Nairobi, mars 2009).

Hvor omfattende overgrepene er, har man heller ingen konkret kunnskap om, men det er ikke registrert økning av voldtekts ofre ved for eksempel Keysaney-sykehuset i Mogadishu (intervju med internasjonal organisasjon i Nairobi, mars 2009). Det utelukker ikke at voldtekt nå er mer omfattende, for voldtekt er som nevnt forbundet med skam, og kvinner vil derfor vanligvis ikke fortelle om overgrepet. Mulighetene for å straffeforfølge overgriperne er dessuten sjelden tilstede fordi gjerningsmennene i de fleste tilfellene er ukjente. Voldtekter i 2007-2008 ble begått av regjeringssoldater, freelance-militser og andre kriminelle elementer. Det ble da hevdet at regjeringssoldater oftere var ansvarlig for voldtekt enn opprørerne, og at islamistene i mindre grad enn andre begikk slike overgrep (intervjuer i Nairobi, juni 2008).

Det foreligger ingen oversikter over voldtatte kvinners sivilstand, og man vet derfor ikke om skilte kvinner er mer utsatte enn ugifte eller gifte. Men straffereaksjonene i Somaliland i forbindelse med voldtekt varierer avhengig av kvinnens sivilstand.¹ Ifølge formannen for ankeinstansen i Somaliland varierer størrelsen på kompensasjonen som skal betales fra 50 kameler for en gift kvinne med barn² til 25 kameler for en enslig kvinne og 10 kameler for en enke. Følger man sharia og ikke tradisjonell somalisk rett, skal voldtektsmannen, om han er gift, dømmes til døden. Er han ugift skal han ha 100 piskeslag (Gundel 2006). Men straffefrihet for vold mot kvinner svært utbredt, både fordi tradisjonell lov ikke fokuserer på offeret, og fordi kvinners rettigheter ikke ivaretas på samme måte som menns rettigheter i kompensasjonssystemet (Oxfam Novib 2007).

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- Gundel, J. (2006, November). *The predicament of the 'Oday'. The role of traditional structures in security, rights, law and development in Somalia*. Nairobi: Danish Refugee Council & Novib/Oxfam. Tilgjengelig fra <http://www.logcluster.org/som/infrastructure-communication->

¹ Hvor utbredt dette er i andre deler av Somalia er ikke kjent.

² Ektemannen mottar kompensasjonen, ikke kvinnen (Gundel 2006).

Respons Somalia: Voldtekt

[various/Gundel_The%20role%20of%20traditional%20structures.pdf](#) [lastet ned 29. mai 2009]

- Internasjonale organisasjoner. Intervjuer i Nairobi, mars 2009.
- Internasjonale organisasjoner. Intervjuer i Nairobi, juni 2008.
- Oxfam Novib. Intervju i Nairobi 28. mars 2007.

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.